

Tutustumassa Turun Hovioikeuteen ja Akatemiantaloon

Pääsin tutustumaan Tyks senioriryhmän kanssa Turun hovioikeuden tiloihin 12.1.2023. Akatemiantalo on yksi Suomen arvokkaimmista rakennuksista. Meille esiteltiin aulatiloja, täysistuntosali ja Akatemian juhlasali. Suuren salin lisäksi hovioikeudessa on kaksi pienempää salia, joissa oikeudenistuntoja pidetään ja pidettiin meidän vierailumme aikanakin. Oppaanamme toimi Hovioikeuden henkilökunnasta vastaava kansliapäällikkö Nina Ovaska. Täysistuntosalin ison pöydän ympärille mahduimme kaikki kuuntelemaan, kun opas kertoi meille sekä Akatemiantalon että Turun hovioikeuden historiasta ja nykypäivästä.

Ruotsin kuningas Kustaa II Adolf 15.6.1623 hän antoi valtakirjan Turun Akatemian ja hovioikeuden perustamiseksi. Kuningas toivoi akatemian ja hovioikeuden perustamisen itäisen valtakuntaansa pääkaupunkiin ratkaisevan eripuraisten suomalaisten ongelmia ja lisäävän rauhaa alueella. Turun maakunta-arkistossa on säilytettyä vanhin Turun hovioikeuden tuomio 14.11.1623. Turun hovioikeus täyttää siis tänä vuonna 400 vuotta.

Turun Akademia oli Ruotsin valtakunnan kolmas yliopisto. Kaksi muuta olivat Uppsalassa ja Tartossa. Pietari Brahe toimi Suomen kenraalikuvernöörinä 1637-1640 ja 1648-1654. Hän kehitti Suomen hallintoa ja perusti Turun akatemian 1640 ja toimi sen ensimmäisenä kanslerina.

Suomen akatemian kieli oli ruotsi. Tiedekuntia oli neljä (oikeustieteellinen, lääketieteellinen, luonnontieteellinen ja teologinen).

Akatemiantaloo suunnittelemaan valittiin Ruotsista arkkitehti Carlo Bassi. Rakennus on Suomen ensimmäinen arkkitehdin suunnittelema rakennus. Talo valmistui 1815 ja vihittiin käyttöön 1817. Turun palo 1827 vaurioitti rakennusta, mutta rakennus pystyttiin restauroimaan paloa edeltävään kuntoon. Restauroinnin suunnitteli Bassi ja toteutti C.L.Engel 1830-1835. Turun hovioikeus, joka ennen paloa oli toiminut Kankaistentalossa Suurtorin ympäristössä, pääsi ensimmäisenä muuttamaan peruskorjattuun Akatemiantaloon.

Rakennuksessa on tehty useampia mittavia restaurointeja, viimeisin vuosina 2015-2017. Restauroinnin yhteydessä on kunnostettu myös vanhaa ja arvokasta irtaimistoa ja taideteoksia, joista arvokkaimmat ovat portaikon seinällä oleva suurikokoinen Aleksanteri II muotokuva ja Kuningas Kustaa II Adolfin patsas Akatemiantalon puistikossa. Se on valettu Uppsalassa tallella olleeseen muottiin ja paljastettiin 6.11.1992. Patsas on ainoa Ruotsin hallitsijaa esittävä patsas Suomessa.

Akatemiantalon tärkein huone on täysistuntosali. Siellä tapahtuvat hovioikeuden pääkäsitteyt. Hovioikeutta johtaa hovioikeuden presidentti ja hänen paikkansa on täysistuntosalin pitkän pöydän päässä. Hovioikeudessa työskentelee yli 100 henkilöä, joista 60 on tuomareita ja loput toimistohenkilökuntaa ja vahtimestareita. Suuressa salissa pidetään myös henkilökunnan koulutustilaisuuksia.

Hovioikeudessa ollaan nyt vasta siirtymässä digitaaliseen arkistointiin. Papereitten arkistointiin tarvitaan huomattava määrä neliöitä. Osaa arkistoitavasta materiaalista säilytetään oman rakennuksen ulkopuolella. Senaatti kiinteistö omistaa rakennuksen. Viimeisimmän restauroinnin yhteydessä hovioikeus menetti kaksi juhlasalin yhteydessä olevaa huonetta. Juhlasali ja ko. huoneet on vuokrattu yksityiselle toimijalle. Nyt tilojen käytöstä yksityisiin tilaisuuksiin on kaikkien mahdollisuus sopia toimijan kanssa. Aiemmin Akatemiantalon juhlasali oli yliopiston käytössä. Akatemiantalon juhlasali on tarjonnut arvokkaan tilan akateemisten tilaisuuksien ja juhlien

järjestämiseen. Juhlasalissa on upeat pylväiköt kummallakin sivulla. Pylväät ovat Vehmaan kiillotettua punaista graniittia. Ruotsalaiset kouluttivat suomalaisia rakentajia. Kiven kiillottaminen oli taito, jota suomalaisilla kivityöntekijöillä ei vielä 1800-luvun alussa ollut. Jykevärakenteinen juhlasali selvisi hyvin Turun palosta. Vähäiset puurakenteeseen, kuten ovat ehdittiin pelastamaan. Akatemiantalo on seissyt paikallaan jo yli 200 vuotta. Rakennus huokuu arvokkuutta Tuomiokirkon kyljessä. Sitä ei mikään uhkaa. Kun on ”kiertänyt” taloa koko ikänsä melkein, oli ilo päästä näkemään talo sisältä ja kuulla kun oppaamme asiantuntevasti kertoi työpaikastaan.

Riitta Vanharanta